[13]

# Centralizacya
## Towarzystwa Demokratycznego Polskiego
## do
## Ogółu tegoż Towarzystwa.

Obywatele! -

Po formalném rozwiązaniu się Kommissyi Funduszów w Paryżu, wzięliśmy tymczasowo na siebie jéj obowiązki. Pobudki jakie nas do tego kroku skłoniły, staraliśmy się wyłożyć w odezwach naszych z d. 17 Lipca do składających w ogóle podatek braterski spółwychodzców i w szczególności do Tow.a. Powiedzieliśmy tam mianowicie że: „Cent.a Tow.a Dem.o Polskiego w zastępstwie tylko obowiązki Kommiss: Fundu: sprawować zamierzyła; że nie naruszając w niczém ani sposobu datkowania ani przyjętych w rozdawnictwie zasad, złoży je natychmiast, skoro wola Kontrybuentów, inną w tym celu utworzy instytucyą". -

Jak datkujący po za Tow.m przyjęli nasze postąpienie z pewnością wyrzec nie umiemy, bo ani opozycye z Zakładu Tours (*) nadesłane, ani zdania dzienników rozmaite widoki popierających, nie mogą bydź uważane za objawienie woli w téj mierze datkującéj po za Tow.m cząstki tułactwa. To jednak zawsze pewna, iż ten nasz krok, czystą chęcią zapobieżenia upadkowi instytucyi nacechowany, nie mógł nikogo z rozumiennych ludzi uderzyć, komu kolwiek nie tajno, że reprezentujemy niezmierną większość najregularniejszych kontrybuentów podatku braterskiego. -

Tymczasem dwaj depozytaryusze akt i funduszów, wezwani uprzejmie zaraz pod d. 17 Lipca o oddanie nam powierzonego sobie depozytu, zamiast odpowiedzi i porozumienia się braterskiego z nami, lub za naszém pośrednictwem z ogółem datkujących dla przywrócenia na legalnéj drodze upadłéj instytucyi, przybrali sobie kilka osób, wystąpili w charakterze prawych administratorów podatku braterskiego i dotąd nawet potwierdzenia od ogółu nie żądają. Taki obrot rzeczy, lubo najprostszym wyobrażeniom legalności przeciwny, zadowolnił jednak wiele umysłów, a niechętne Tow.u indywidua ośmielił do obłożenia Cent.cyi zarzutami, które

---

(*) Z Tours otrzymaliśmy dwie odezwy, od Walerjana Pietkiewicza, sekretarza ogółu polaków w tém mieście zamieszkałych, i od samego ogółu. Pietkiewicz tak się wyraził: „Poruczanie publicznego grosza instytucyi politycznéj byłoby zatwierdzeniem jéj działań i postępków; i dlatego to właśnie ktokolwiek zna bliżéj Centralizacyą, pewno jéj nieda tego dowodu zaufania. Co do mnie jedynie poświęcony zasadom demokratycznym, i w nich tylko szczęście dla polski i ludzkości upatrujący, nie mogę ani pośrednio wspierać instytucyi, która działa wbrew tym zasadom i pod ich imieniem gwałci je najuporniéj itd". - W podobnym duchu jest późniejsza odezwa samego ogółu. -

LX.

pismem z d 8 Sierp: do wydawcy Rocznika wystosowaném a w Nowéj Polsce i Tygodniku za
mieszczonem, niezwłocznie odeprzeć uznaliśmy potrzebę. —
W takim stanie rzeczy, nie mogąc bez ubliżenia demokratycznéj zasadzie wszech
władztwa ogółu datkujących i samemu Tow^u^ które reprezentujemy wstecznego kroku robić
i słuchając pojedynczych lub cząstkowych głosów, oddawać zarządu podatkiem braterskim nie
upoważnionemu składowi dzisiejszéj jakoby Kommissyi, przychodzimy z przedstawieniem Wam
w całéj rozciągłości tego przedmiotu. —
Krok tymczasowego wzięcia przez nas obowiązków po rozwiązanéj d 8 Lipca Kom: Fun
ogólnie przez Tow^o^ zatwierdzony został. Sprzeciwiała mu się tylko bardzo mała liczba czło
ków jako to: 4 z Lille, 7 z Tours, 24 z Vire i okolic, 1 z Poitiers i 1 z Villeneuve. Mi
mo to później, gdy się pięć osób wraz z dwoma depozytaryuszami w Paryżu zebrało, i jak już
powiedzieliśmy, ogłosiło za uzupełniony niby skład rozerwanéj Kommissyi, oderwało się od
Tow^ie^ kilka głosów za tak złożoną instytucyą, które tu dla wszechstronnego objaśnienia
rzeczy wraz z innemi przytaczamy. Zdania jednak te nie osłabiają bynajmniéj za
twierdzenia dokonanego przez nas kroku co do wzięcia tymczasowo obowiązków po byłéj
Kommissyi, i tylko za nowe propozycye uważane bydź mogą. —
Oto są wyjątki ze wszystkich ważniejszych w całym tym przedmiocie otrzy
manych przez nas expedycyj. —
Członkowie z Lille piszą: „Niezgadza się z naszem widzeniem rzeczy, aby Cent
mogła zająć się zbieraniem podatku braterskiego, i rozrządzać jego funduszami, bez ściągnienia
na siebie pewnego rodzaju nieufności, czego dowodzą już uwagi nasuwane w Tygodniku. Nie wie
my jak sobie postąpiono ze składką w innych zakładach; co do zakładu Lille, przekonani jesteśmy
iż dla tego niechce przyłożyć się do pomnożenia funduszów wsparcia, iż takowe będą pod zarządem
Tow^a^ Dem^o^. — Wniosek przeto dopiero wzmiankowany uchylamy". —
Sekcya Vire — „Po ścisłem zastanowieniu się nad oderwami Waszemi z d 17 Lipca
okoliczności i obowiązki Cent^ryi^ aby tylko godnie dla dobra Tow^a^ odpowiedziały, nieradzą do niéj
przywięzywać żadnéj instytucyi, a mianowicie Kom: Fun:^ów^ przez co wystawionoby na draż
liwość datkujących z po za obrębu Tow^a^, i podanoby broń wrogom naszych zasad demokratycz
nych. Z konsekwencyi takiéj, Sekcya nasza Vire w liczbie głosów 24 z członkami poje
dynczo mieszkającymi, na Kommissyą Funduszów zakład Fontainebleau przeznacza". —
Sekcya Tours w piśmie z d 26 Lipca wyraża się w słowach: „Ponieważ oczekujecie obja
wienia się woli Tow^a^ w przedmiocie kroku Waszego jaki wzięciem obowiązków Kom: Fundu
uczyniliście, przeto spieszymy z oświadczeniem Wam zdania naszego i uwag czerpanych z
przekonania i czystéj troskliwości o interes ogółu Tow^a^. —
„Nic pożądańszego nie może bydź jak zlanie się Tow^a^ i Emigracyi w jedno ciało nie
rozdzielne wyobrażeniami, myślą i środkami odrodzenia Ojczyzny; jak zlamanie wszelkich
odcieni, które z tąd aż w kraju odzywają się; jak stworzenie lub utrzymanie instytucyi bę
dących czystym wizerunkiem cnót obywatelskich a kluczem do zaprowadzenia w całéj Polsce
tego braterstwa, bez którego żadna społeczność szczęśliwa bydź nie może. —
„Czy ku temu celowi może pomódz obecny krok wasz^a^. Oto jest punkt z którego zapa
trujem się na Wasze działanie. Różnica w widzeniu Polski — jest różnicą w uważaniu
jéj teraźniejszości — jéj przyszłości — czyli w uznaniu za konieczną zupełnéj reformy spo
łecznéj. Ażeby różnicę tę umorzyć, potrzeba środków rozumowych, opartych na dowodach wyczerpa
nych z historyi i doświadczenia, równie jak na teoryach stworzonych postępem ducha czasu. Środki
te

te zrobiły dotychczas dość znaczny skutek, ażeby zaś on stał się zupełnym, potrzeba unikać wszelkiego przymusu, przywłaszczenia lub gwałtowności.

„Ustawy Towa pozwalają Centcyi w nagłych tylko okolicznościach wzięcia władzy nadzwyczajnéj i to dla dobra Towa. Tę zasadę tak prostą i naturalną pojmie każdy i poza Twm, naruszenie więc jéj przeciwne zamiarowi sprowadzi rezultata. –

„Rozwiązanie się Kom: Fundu: wymaga obmyślenia sposobów jéj utrzymania – lecz sposoby te winny bydź projektowane, bo dosyć jest do tego czasu, skoro instytucya istnieje do 1° Sierpnia lub zmniejszona co do osób. –

„Przeciwnie postąpić zdało się Wam się Obywatele! Uwiadamiacie tylko o wzięciu tych obowiązków. Krok ten, rozumiemy, wywoła oburzenie i zarzut przywłaszczenia, a następnie szkodliwe skutki dla Emig: i Towa sprowadzi. Dla Emigracyi, bo wielu zaniecha ten obowiązek, a zatém zmniejsza się fundusz; dla Towa, bo zarzut samowolności i przywłaszczenia, oddali go będzie od Emigcyi, zamiast z nią łączyć najsilniéj i najspieszniéj. –

„Daléj – sposób jakim przemawiacie do Emigcyi nie jest ją obowiązujący. Między innymi mówicie: Z niewymowną zatém pociechą serc naszych spoglądaliśmy na ustaloną instytucyą &. Oddajecie więc sąd swój o niéj w taki sposób, jak gdyby początkowanie jéj pochodziło od Towa lub wyłącznie od Was samych; – w sposób, który musi obrazić część Emigcyi nie będącą w Towie i znowu spowodować ją tak do oddziałania, jak do utrzymania rozdziału z Towm. –

„Instytucyą tę stworzyła sama Emigracya – należy jéj to przyznać, a tém samém oddać jéj sprawiedliwość, że swém działaniem dowodzi zasad demokratycznych, dowodzi zamiłowania ich dla przyszłości Polski. –

„Do zniesienia różnicy istniejącéj w Emigcyi, do pojednania w niéj będących odcieni, a mianowicie do zaprowadzenia i ustalenia jednostajnéj opinii politycznéj, czyli do zlania Emigcyi i Towa w jedno ciało, najskuteczniéj pomódz może nowy Manifest Towa oddać mający widzenie Polski dawnéj i nowéj – i widzenie Emigcyi ku jéj odzyskaniu i odrodzeniu poświęconéj. Pomódz także może zupełnie jawne działanie Towa i oddanie niejako pod sąd opinii publicznéj wynajdowanie środków i jéj dyskussyą ku przyszłemu przeobrażeniu i utrwaleniu pomyślności naszéj ojczyzny. Fatalność mieć chciała, ażeby projekt tego aktu nieodpowiedział tym wymaganiom bynajmniéj – czekać więc potrzeba pokąd stworzony przez Towo nie zrobi nadziei osiągnięcia pożądanego owocu. Do tego więc momentu odłożyć wypada wszelkie inne środki nastręczające się, a pomiędzy któremi obecny liczyć należy. –

„Jak tedy podług zdania naszego, Wasz Krok Obywatele, nie zdąża wcale do pojednania i połączenia Emigcyi z Towm, czyli nietylko nie pomaga ale szkodzi zlaniu się Emigcyi i Towa w jedno ciało. –

„Pozostaje teraz zastanowić się czyli ten sam krok nieprzyniesie Towu szkody w ogólności. –

„Kiedy patrzym na postępowanie rządu tutejszego z nami – na jego podejrzliwość – na jego środki przeszkadzania wszelkiemu działaniu – na powody ostatniego wydalenia wielu współbraci z Paryża, widzimy oczywiście, że istnienie Kom: Fund: między nami zwróciło jego baczność szczególną i spowodowało wiele surowych a nieprzyjaznych nam środków. W tym stanie rzeczy, wzięcie obowiązków téj instytucyi przez Centa Towa prowadzi za sobą nieodłącznie rygor zagrażający rozerwaniem nie już saméj nowéj Kom: Fundu:, ale zniszczeniem instytucyi Towa, a może i rozszarpaniem całego tego ciała politycznego. –

„Jeżeli dotychczas potrafiliśmy oddalić wszelkie attaki na nasze istnienie wymierzone tłómaczeniem: iż działanie nasze skierowane jest jedynie na korzyść naszéj ojczyzny, to w razie

nowéj

nowéj napaści niepodobna będzie odeprzeć zarzutów iż utrzymaniem wspólnéj kassy przeszkadzamy wykonaniu rozporządzeń władz wydalających członków Emigracyi za granicę Francyi. –

„ Ten drugi wzgląd dowodzi, że krok Wasz może sprowadzić szkody dla ogółu Tow: – może zagrozić istnieniu jego. –

„ Obejrzawszy wszechstronnie zamiar i jego skutki, jesteśmy więc przeciwnego z Cent<sup>cyą</sup> zdania i oświadczamy w skutku tego, że obowiązki Kom: Fun: nie mogą być obecnie zastąpione przez Cent<sup>cyą</sup>.

„ Ażeby zaś zapobiedz upadkowi instytucyi nieżbędnie potrzebnéj, i z uwagi na same dogodności przemawiające za utrzymaniem jéj naterąz w Paryżu projektujem: ażeby Cent<sup>a</sup> wezwała kilka osób w Paryżu i okolicach będących do przyjęcia czasowie obowiązków wspólnie z dwiema już istniejącemi członkami, i w tym celu podajemy Kandydatów: (Następują nazwiska pięciu osób:) –

Sekcya Poitiers naprzód zezwoliła na tymczasowe zajęcie obowiązków po Kom: Fun: w piśmie zaś swojem z d 27 Sierp: powiedziawszy, że gdy niepewność ustalenia w Paryżu rozwiązanéj Kom: Fun: nowem jéj dokompletowaniem usunięta już została, oświadcza że dłuższe oddalanie przesyłki podatku braterskiego do <u>właściwego</u> <u>miejsca</u>, ściągnęłoby tylko na Cent<sup>a</sup> zarzut chęci zagarnienia emigracyjnéj instytucyi i zerwania ostatniego węzła który jeszcze dotychczas Tow: z Emig<sup>cyą</sup> łaczył. Daléj zaś tak rzecz prowadzi:

„ Pomimo tak naturalnego ocenienia następstw, nauczeni doświadczeniem iż wszelka Cent<sup>cyi</sup> czynność nie dzieje się bez nieugiętego jéj obstawania przy swych decyzyach, lękając się by i nieodesłanie dokąd należy składanego przez Tow: braterskiego podatku nie było wpływem ostatecznego jéj postanowienia, za potrzebne uznaliśmy po ogólnem wykazaniu mogących nastąpić z podobnego tych funduszów zatrzymania niekorzyści, wykazać jeszcze że w obecnym stanie Emig<sup>cyi</sup>, legalniejszego wyboru Kom: Fun: Emig<sup>nych</sup> dokonać niepodobna. Od lat przeszło dwóch istniejąca w Paryżu Kom: Fun: na którą Cent<sup>a</sup> z niewypowiedzianą, jak się wyraża, spoglądała pociechą, była utworzoną podobnymże co i dokompletowanie dzisiejszego składu Kom: wyborem, przeciwko któremu dotykająca Emig<sup>a</sup> nie wynosząc żadnéj opporzycyi, przy zwyczajnem jéj nie zcentralizowaniu wyraźniejszego nadto dać nie jest wstanie zatwierdzenia, wymaganie więc innéj formalności wyborów, byłoby najniepolityczniejszym ze strony Cent<sup>cyi</sup> krokiem, który zamiast chęci dogodzenia formie utworzenia Kom: Fun: Emig<sup>ch</sup>, postawiłby Cent<sup>a</sup> w przykréj konieczności oddzielenia się od Emig<sup>cyi</sup> i ustalenia osobnéj instytucyi, na jaką Tow: przez wzgląd na swój interes, oraz z uwagi na wyniknąć w rozdawnictwie mogące niedogodności z rozdziału téj wspólnéj Emigracyjnéj Kommissyi, zezwolić w żaden sposób nie powinno i nie może. –

„ Takie mając przekonanie Sek: Poitiers większością 16 człon: przeciw 2<sup>m</sup> postanowiła zawezwać Cent<sup>a</sup>, ażeby fundusze na podatek braterski składane bez zwłoki odesłała do Kom: Fun: w Paryżu ....“

Sekcya Melle: „ W sprawozdaniu za miesiąc Sierpień r. b. Kommiss: Fun: E. P. uznała się iż Cent<sup>a</sup> przesyłanych na jéj ręce składek do Kom: Fun: nie odsyła. Gdy opóźnienie to może wystawić naszych braci bez funduszów zostających na cierpienia, i wyczerpać fundusze Kommissyi na miesięczne wsparcie dla potrzebnych przeznaczone – Sek: Melle gorliwa o dobro ogólne wzywa niniejszem Cent<sup>a</sup>, aby przesyłane jéj składki niebawnie do Kom: Fun: odesłała, w przeciwnym razie przymuszeni będziemy takowe wprost od siebie do Paryża przesyłać “.

Sekcya Amiens: „ Z przykrością dowiedzieliśmy się o rozerwaniu Kompletu Kom: Fundu:, instytucyi, która jedynym była dla Emigracyi punktem Cent<sup>cyi</sup> przynajmniéj dla zachowania ducha braterstwa coraz więcéj w niéj zacierającego się. Krok wasz potem rozerwa-

niu

nim uczyniony, pozyskał równie naszę jak zapewne i całego Tow^a approbacyą; wszelako, gdy Komplet Kommissyi w skutku dobrowolnego przyjęcia obowiązków jéj członków przez niektó: rych obywateli z paryzkiego zakładu, jakokolwiek sklejony został, sądzimy, że dziś poprzestać nam na nim należy. Opinią naszę w tym względzie opieramy na tém przekonaniu, iż nigdzie równie korzystnie i dla biorących wsparcie i dla kontrybuentów instytucya ta istnieć nie może jak w paryżu. Gdy jednak większa może połowa funduszu braterskiego składa się z ofiar od członków Tow^a, życzylibyśmy iżbyście chcieli wezwać jednę z Sekcyj paryzkich lub wszystkie do delegowania dwóch lub trzech członków z grona swego, którzyby zasiadając w Kom: Fun: z gło: sem doradczym, mieli obowiązek ścisłego kontrollowania jéj czynności, pilnowania aby udzielanie wsparcia czynione było zgodnie z życzeniem Tow^a i zdawania co miesiąc sprawy z missyi swojéj przed Cent^ą. Zdaje się, iż tym sposobem dogodzimy życzeniom Emig^cyi, która bez wątpienia nie inaczéj w tym względzie jak my na przeznaczenie Kom: Fun: się zapatruje."

Sekcya Fontainebleau: „Sekcya nasza jednomyślnie zgadza się, aby do czasu nim Emi: gracya na nowo obierze Kom: Fun:, Cent^a pełniła te obowiązki i poświęciła swoje staranie ulze współbraci znajdujących się w położeniu wyłącznie dotkliwém". (*

Dwaj członkowie z Blois: „Dwóch członków z Blois zgadza się z postanowieniem Cent^ej i wzywa ją do zajęcia téj instytucyi, jeżeli datkujący z po za Tow^a oświadczą się za tém; w przeciwnym ra: zie aby tak chwalebna instytucya nie upadła obowiązujemy was Obywatele, wezwać Emig^cyę o wy: branie członków do Kommissyi z pomiędzy wychodźców przebywających w paryżu". —

Sekcya St. Calais: „Sekcya nasza podziela ten wasz krok szlachetny i upoważnia Cent^ę tymczasowo do sprawowania obowiązków Kom: Fun: dopókąd Emig^a podatek brater: ski składająca nie obierze innéj drogi. Wiela bowiem jest różnéj opinii, a którzy wnoszą podatek mogliby wziąć wstręt, że Cent^a sama się upoważniła sprawować ten obowiązek; odmówiliby swo: ich ofiar, przez co kassa funduszów mogłaby ponieść niemałą stratę. Radzi zatém Sekcya na: sza, aby Cent^a wezwała członka Kom: Sznajde, Ob: Parczewskiego Konst: i innych ludzi godnych zaufania w paryżu mieszkających, którzy jéj są lepiéj jak nam z nazwisk znani, i ażeby ogłosi: ła Tow^u ich imiona, a wtenczas Tow^o spieszniéj ich upoważni". —

Sekcya Pantheonu (Paryż): „Sek: Pantheonu od dawna smutnem poglądała okiem na nieregularny szafunek grosza emigranckiego który K: F: administrowała. Nieraz była gotową proponować jéj reformę, albo zupełną jéj zmianę. Wyższe pobudki a nadewszystko ta myśl, że przez podobną propozycyą mogliby przez niejakiś może czas cierpieć biedni nasi spół: tułacze, wstrzymywała nas i kazała czekać pomyślniejszéj pory. Dziś czas potemu, K: F:ója z czynu nie istnieje. Wy Obywatele przyjęliście tymczasowy szafunek braterskiego podatku, tymczasowo macie zastępować K: F^ją. Taka nie jest myśl Sekcyi Pantheonu. Bacząc
że

---

(*) Sekcya Fontainebleau w expedycyi swéj z d. 19 Lipca, a zatém nie mając jeszcze wia: domości o kroku Cent^cyi, następujące zaniosła przełożenia: „Zapewne odebraliście zdanie rachun: ku K: F: № 30 (6.) datowane d. 26. m. w którem uwiadamia, że Ob. Sznajde członek téjże K: F: tylko do 1. Sierp: przyjmować będzie składki braterskie; poczém tenże ma ostatecznie pozostałemi zarządzić funduszami. Wzywamy przeto aby Cent^a tymczasowo zebrany podatek braterski od Tow^a naszego zatrzyma: ła przy sobie, udzielając pomoc tym tylko rodakom, którzy jako stale pobierający na listę K: F: wpisani byli — niewyłącza: jąc chorych, matek z dziećmi, a szczególniéj Obywatelki Zaliwskiéj. — Ponieważ zbyt krótki jest termin trwa: nia K: F:, aby Cent^a mogła żądać upoważnienia od Tow^a, przeto wzywamy również, aby opierając się na § 43. Org: wew: wiemieniu Tow^a zobowiązała K: Sznajdego, aby pozostałych w kassie funduszów nie rozdawał, lecz
czekał

że cały prawie ciężar podatku ponosi Tow. Sek: Pantheonu życzy i przedstawia Tow., aby to z między siebie, ze swoich członków wybrało Kom: Fundu: – ma ono do tego prawo, ma nałożoną na sie w tym względzie powinność demokratyczną. Naszą niezachwianą dążnością jest ciągle żywio krzepką nadzieją myśl zcentralizowania Emigracyi; ta okoliczność posłuży silnie do ucieleśnienia te zbawiennego i jedynie polskiego pomysłu.." –

Sekcya Pamiers: „Wyczytawszy z okólnika, iż pozostałych dwóch członków z dawnego w[illegible] boru zawiadający Kassą funduszów Emigracyjnych przybrali sobie do swego grona pięciu innych jak im się podobało, nie zaś z woli ogółu; nadto dają słyszeć że nie mają zaufania w Tow., szczególniej w Cent., z powodu jakoby ta chciała fundusze przy sobie zatrzymywać i takowemi według swej woli rządzić — a któż jeżeli nie Tow. składa podatek braterski? przez czyjeż ręce przechodzą pieniądze? wszak mała tylko garstka z poza Tow. składa dobrowolne ofiary. Sek: Pamiers zważywszy z tąd wy[illegible] gące wyniknąć niedogodności do uzupełnienia wpływu funduszów Emigracyjnych, uczyniła następujące wnioski, które prosimy poddać pod rozwagę Tow. – i tak:

„a. Ponieważ bardzo mała ilość z poza Tow. opłaca podatek brad:, największa zaś część tego podatku bratniego składana jest przez członków T. D. P., a z tąd aby uniknąć nieporozumień zajść mogących, dla tego nie byłoby od rzeczy, aby wszelkie fundusze wnoszone przez członków, pozostały przy Tow.

„b. Chcąc zaś aby tak jak dawniej Kassa fun. Emig. była pod zarządem obcych członków, natenczas życzyćby należało, aby ogół T. D. P. przystąpił do wyborów na nowych członków; albowiem na to obojętnie patrzeć nie można, aby członkowie na teraz wybrani, którzy nie byli wybrani przez ogół albo przynajmniej przez większość tegoż, zarządzać mogli funduszami". –

Sekcya Tuluzka w expedycyi z d. 15 Sierp: wyraża: „Sekcya nasza na posiedzeniu 14 b. m. mając sobie przedstawione ostatnie zdanie sprawy formującej się Kom: Fun:, krok ten jej uznała za ubliżający wszechwładztwu. Dwaj pozostali członkowie Kom: Fun:, nie odnosząc się zupełnie do ogółu datkujących przybrali sobie kilku innych, o których nawet dość nie pochlebna opinia chodzi; tak arbitralnie zebrana Kom: Fund: śmie nawet pisać w swem zdaniu sprawy, że ją kilka zakładów wsparło swą wolą, żeby ta instytucya nie przechodziła pod dyspozycyą szczególnej części spółtułaczy, i pełna podejrzenia stronniczo w rozdziale więcej wierzyć sobie, kilku nieznanym dobrze członkom, aniżeli sama wierzy Tow. będącemu bardzo znaczną większością datkujących. Tow. podług nas uchybiłoby sobie samemu, a co najwięcej wszechwładztwu na którego podstawie chce wszystko gruntować, gdyby jakąkolwiek wartość przywiązywało do dziś uformowanej jednem słowem: <u>stań się</u>! Kom: Fundu:. Tow. nasze tak niezmiernie większość Emigracyi datkującej, musi i powinno mieć udział w stanowieniu instytucyi do której z okoliczności przystępuje; dla tego 14 członków Sek: naszej i dwóch z Pamiers, oczekują z niecierpliwością decyzyi Tow. względem kroku waszego o którym daliście wiedzieć okólnikiem № 582, żąda, abyście nieodstępując w niczem waszego żądania do Emig., datkujących wezwali do wyboru opartego na wszechwładztwie, wykazali nieuszanowanie praw ogółu – zgwałcenie onych dziś uformowanej Kom: Fun: i żadnych funduszów od Tow. jej niepowierzyli. Podatek braterski składany przez Tow. niech pozostanie u Was dopóki nie będzie wybraną osobna na to instytucya, o przyspieszenie czego niniejszem Was wzywamy. – Czterech członków z powodu oświadczonej Tow. podejrzliwości i niewiary, zważywszy że toż nie ma potrzeby tulić się do tych którzy je swemi kalumniami odpychają, że ono tak liczne może samo u siebie mieć swoje kassę, proponują, aby podatek brad:, składany przez członków Tow., wnoszony był do Kassy w Tow. pod jego zarządem wyłącznie na to ustanowionym, i aby Tow. samo ze swych funduszów wspierało [illegible]

[illegible]dział takowe dopóty mieć u siebie, póki Emigracya nowej, tak potrzebnej instytucyi nie ustanowi, do zastąpienia Kommissyi Funduszów. –

Dwóch zaś członków wnosi, dla uniknienia niepotrzebnych nieporozumień, aby Centr:ła wykazując na téj zasadzie oparte przywołanie dziś kilku członków do Kom: Fun:, wezwała dawnych dwóch pozostałych, aby ci zawezwali ogół datkujących do niezwłocznego wyboru Kom: Fun:. — Żąda Sek: nasza 1: aby były wybory miejsca i osób. — 2: aby nowa na wszechwładztwie ustanowiona Kom: Fun:, w pierwszéj swéj odezwie wykazała arbitralny krok téj która dziś bez żadnego odwołania się do ogółu datkujących mieni się być prawną instytucyą, a zaś aby obszernie odpowiedziała na rzucone potwarze na Tow:o podejrzenie stronności, a zwłaszcza, aby wykazała nikczemnemu Rocznikowi, że nim tylko samym być potrzeba, aby się dopuścić tego, co on zarzuca na str: 139. Centr:cyi naszego Tow:a ? —

Sekcya Bayeux: „Usuwając wszelkie uczucia człowieka prywatnego, jako ludzie publicznemu zawodowi poświęceni, gorące objawiamy życzenie: aby myśl zatrzymania attrybucyj rozwiązanéj dziś Kommissyi, przy Centr:cyi Tow:a już w roku przeszłym na początku października przez nas i około tegoż czasu, jak nam wiadomo, przez niektóre inne sekcye objawiona, należycie teraz przez Tow:o zrozumiana i oceniona została. Dlatego my postępując w konsekwencyi z sobą, nie tylko ją pochwalamy i poklaskujemy Centr:cyi za jéj obywatelską w przeciwnościach odwagę w przyjęciu na siebie doczasowego sprawowania obowiązków rozwiązanéj Kommissyi; ale nadto wyraźnie i z naleganiem domagamy się, aby też attrybucye na zawsze przy Centr:cyi pozostały. Zdanie zaś to i życzenie nasze na następujących opieramy powodach. —

„1: że Tow: nasze, jak każde ciało polityczne mając swoje oddzielne przekonanie i swoje różne widoki ma też i zawsze mieć musi wyłączny system swojego w każdym razie działania, dążenia. Gdy więc Tow: nasze z zasad i położenia swojego odrębnie działać skonieczniono, czém jedynie wyrazistość i nieskazitelność swoję zachowało; przeto środek ten zbawienny, powinien być ciągle umacnianym i rozszerzanym, dopoki cel prawdziwego na téj drodze połączenia osiągniętym nie będzie. —

„2: że odłączanie zupełne polityki od celów lub attrybucyi Kom: Fun:, jest, albo wzajemném różnych stron siebie nierozumieniem, albo zmyślonem udawaniem na uwodzenie dobrodusznych, albo też wyraźnie byłoby chybiającém właściwego swojego przeznaczenia, gdyby rzeczywistością być miało. — Na poparcie naszego twierdzenia dosyć jest kiedy przytoczymy, że Kom: Fun: w raportach swoich stawiała zawsze za osoby numera. Nie wchodząc więc w głębszy rozbiór tego delikatnego przedmiotu; nie odpowiadając na pytania: zkąd i dlaczego? lecz widząc ogólne uznanie téj potrzeby za konieczną, znajdujemy w tém niezbity dowód, że przeznaczenie owéj instytucyi wyższe jest nad prosty przytułek niedostatkiem nękanych, czyli nad niewygładny szpital niedołężnych ubogich: a zatém współnictwo nasze w tym względzie byłoż należycie obejrzaném i ocenioném, a mianowicie nie mając stanowczego wpływu na jego kierunek, nie powinniśmyż byli dawno go rozedrzeć ?

„3: że Tow: zobowiązane ustawą do ponoszenia wydatków na rzecz współbraci wsparcia potrzebujących, dopełniając téj braterskiéj powinności wprost przez siebie, to jest przez organ swój, Centralizacyą, może z jednéj strony okazać swą zacność, obudzić współubieganie w wielu na los współbraci i Ojczyzny zobojętnionych spółwychodźców; a z drugiéj usunie niepewność i poda łatwość skontrollowania: czyli sami członkowie ściśle zobowiązania się swojego dopełniają. —

„4: że Tow: datkujące w całéj swéj massie i przeto będące w możności dawania już samo przez siebie rozległego wsparcia — nie tylko, iż skutecznie zawiąże usta swym złośliwym przeciwnikom, zanoszącym szczególnie i oskarżenia aż do Kraju, jakoby tylko własnego upatrywało dobra, osobistych szukało korzyści; ale też razem podniesie tak w Emigracyi jak w Kraju jego poważanie i znaczenie: o co nam usilnie i koniecznie starać się należy, kiedy pozwalamy sobie mieć nadzieję, że przez wpływ nasz odrodzenie Polski nastąpi. —

„5: Centralizowanie sił i widoków naszych pod każdym względem, jako główna zasada,

jako

jako naczelna maxyma naszéj polityki, surowo nakazuje nam nie rozpierzchać zasobów i nie powierzać obcemu kierunkowi funduszów przez nas składanych; tak jak się nie pożycza pieniędzy i nie daje się broni nieprzyjacielowi przed zakończeniem z nim wojny. –

„6° że podniesione i podnieść się jeszcze mogące krzyki przeciw Cend^{cyi} przez tych co są za obrębem Tow^a są nam dobrze rozumiane i odwracać nas z drogi naszéj nie mogą; owszem są dla nas wskazówką, że gotowy cios zniosło i większym jeszcze na przyszłość zastraszeni; lecz nie umielibyśmy sobie wytłómaczyć, jeśliby spółtowarzysze nasi, gdziekolwiek się znajdują, stanąć mogli w szeregi nieprzyjaciół Tow^a i owszem razem z onymi usiłowali odjąć Cend^{cyi} szczęśliwym spadkiem nabyte attrybucye po rozwiązanej Kommissyi. Boleśnie byłoby nam poglądać na nich w takowéj będących pozycyi. I z tąd chcielibyśmy:

„a aby Cend^a wykazała stan i źródła funduszów wchodzących do Kommissyi, a właściwiej mówiąc, aby się przekonała: jaka jest liczba datkujących zewnątrz i wewnątrz Tow^a: domyślamy się bowiem, że wspólnictwo nasze, głównie dla pomnożenia funduszów zachowane, nie odpowiedziało zupełnie swojemu celowi; owszem skutek przeciwny, to jest zaniedbanie w drugich sprawiło.

„b aby powołała wszystkich członków Tow^a do najściślejszego w tym względzie woli ogólnéj ustawą wyrażonéj wykonania, oraz aby wezwała do jak najgorliwszego zajęcia się nakłanianiem przez każdego członka innych spółwychodźców do téj braterskiéj, a w razie sobie samym mogącéj być pożytecznéj powinności: i aby tak dających jak niedających w każdym zakładzie rapportem przedstawili – co jest oddawna i niejednokrotnie a zawsze bezskutecznie przez większość datkujących żądaném. –

„c aby dla wprowadzenia egoistów i zobojętnionych na drogę właściwego powołania, teraz kiedy nagle wygonią nas potrzeby, podatek braterski do dziesięciu sous zredukować, i stosowną odezwą do płacenia jego wszystkich zachęcić, chociażby i miejsce składania nie było wszystkim wspólne. To dało by obrze poznać ogólnego ducha i czém jest w sobie Tow^o." –

Sekcya Londun. „Krok wasz w przyjęciu na siebie obowiązków K: F: jako pod wszelkiemi względami odpowiadający widokom i przeznaczeniu Tow^a, jako wywołany potrzebą i konieczności, nie tylko w zupełności Sekcya nasza zatwierdza, ale nadto wzywa Cend^a aby wszystkich dołożyła starań o pozostanie na zawsze téj instytucyi w Tow^{ie}, lub gdyby takowa doszła do skutku w Emigracyi czém zdaje się upewniać nowy Komplet niewiadomo przez kogo w Paryżu mianowany, w piśmie do Emig^{cyi} z d. 8 Sierp: r. b. – Sekcya wnosi: ażeby Tow^o dla swéj powagi i dobra, dla dobra nawet samej Emig^{cyi}, nie szukało po za swoim obrębem opiekunów czy ministrów skarbu, którzy by jego groszem bez żadnéj gwarancyi szafowali. – Należałoby wniosek ten rozwinąć i wesprzeć powodami; atoli kiedy myśl jego jak wiemy z pewnością nie jest nową dla Tow^a i Cend^{cyi}, poprzestajem na powyższém skreśleniu zdania naszego w ogólnych wyrazach". –

Sekcya Montpellier: „Zadziwił nas i mocno zgorszył anarchiczny krok kilku obywateli, zawiązujących nieprawnie nowy Komplet Kom: Fund:. Nieużytecznem sądzimy zastanawiać się nad tym dowolnym postępkiem i powodami skłaniającemi tych obywateli do chwytania nagłych anti-demokratycznych sposobów – oświadczających także ochotnie i miło donoszących, że postanowili rozrządzać wdowim groszem współtułaczy. Poprzednie Komplety na swe wybory przynajmniéj milczeniem zyskiwały przyzwolenia ogółu datkujących, dziś ogłaszający swe istnienie stanowisko, winien był wprzód zażądać choć takiego jak dawny przyzwolenia; mniejszość jednak datkujących (licząc w to nawet Paryżan i jednorazowo składających) widocznie przekonywa o nieprawności dzisiejszego składu téj instytucyi.

„Oświadczamy przeto, iż tylko przez większość ogółu datkujących wybraną Kommissyą uznamy, i wzywamy Was obywatele, do trwania w waszém postanowieniu z d. 17 Lipca i wypełniania attrybucyj téj emigracyjnéj instytucyi, aż do uskutecznienia rzeczonych prawomocnych wyborów; tudzież do zawiadomienia o tém stosowną odezwą tak mianowaną Kom: Funduszów, nie wiadomo przez

kogo

kogo do tych obowiązków powołana, jako też i ogół datkujących. Z czterech członków Sekcyi przeciwnych powyższemu jéj żądaniu, jeden proponuje, ażebyście, bez odwoływania się do reszty Emigracyi, przedstawili Towu do zatwierdzenia projekt względem pozostawienia na zawsze przy Centralizacyi straży i zarządu podatku braterskiego. –

„Jednomyślnie także wzywamy was, Obywatele, abyście do surowéj pociągneli odpowiedzialności członków Towa przekraczających ustawy przesyłaniem podatku nie tam, gdzie ogół Towa nakazuje: między tego rodzaju głównie figuruje Tours. Trzech zaś członków, pomimo odrzucenia ich wniosku w Sekcyi, żądają, aby członków Towa którzy przyjęli obowiązki w Kom: Fund: wezwać do tłómaczenia: dla czego rozrywają jedność w Towie; dla czego przesądzili wolę datkujących i nie zaczekali objawienia ich opinii, a przynajmniéj Towa w skutek odezwy waszéj z d. 17 Lipca r. b.“ –

Sekcya Avranches: „Co do Kom: Fund: z przyczyny rozwiązania się onéj postępek Centr. w przyjęciu na siebie tymczasowo tych obowiązków, Sekcya nasza uznała za słuszny, jak równie i protestacyą przeciwko szafunkom grosza publicznego po rozwiązaniu się Kommissyi czynionym, za konieczną uważając, szczerze swojemi wotami potwierdza. Widzi jednak niezbędną potrzebę, aby Centr. zawezwała wszystkich kontrybuentów podatek braterski opłacających do stanowczego obrania punktu na Kommissyą jakoteż i wybrania członków do téjże. Sądzi jednak dla uniknienia podwójnych kosztów, najdogodniéjszym punktem na Kommissyą Paryż... ... Znajdując w sprawozdaniu pod tytułem Kommissyi Funduszów Emigracyjnych z d. 16 Sierp: r. b. ogłoszoném: że zakład Tours przez pośrednictwo Ob: Krzyżanowskiego (Piotra) członka naszego Towa wniósł do Kommissyi składkę, sądzimy przeto, że ta i od członków Towa tam zamieszkałych, wpłynęła – a zatém widzimy w tém wielkie nadużycie prawa, i proste sprzyjanie Rocznikowi, który bezzasadnie usiłuje przekonać, jakoby Centr. nie posiadała zaufania Towa. Jeżeli więc członkowie z Tours nie wnieśli podatku braterskiego przez Centr. jako drogą § 12 postanowienia o składkach przepisaną, targneli się przeto na prawa przez ogół zasankcyonowane. Wzywamy zatém Centr. ażeby wspomnionych członków z Tours napomniała, i stosownie do prawa drogę dalszego postępowania onymże wskazała“.

Nim przystąpimy do rozbioru zawartych w tych pismach propozycyj, zastanowić się wypada nad niektóremi uderzającemi twierdzeniami. I tak:

Sekcya Tours namieszawszy wiele rzeczy przedmiotowi o Kommissyi Fund: zupełnie obcych, powiada: „instytucya (K: F:) istnieje do 1o Sierp: lubo zmniejszona co do osób“! Nie można ani rozmyślniéj, ani dotkliwiéj rozumu i prawdy obrażać. Świadectwem sprawozdanie K: F: z d. 8 Lipca. W tém sprawozdaniu czytamy: „Komplet Kom: nad spodziewanie rozerwanym został przez ubycie 5u członków... Kommissya zatém zapobiegając, aby interessa poruczone jéj przez Emig., w biegu swym nie doznały uszczerbku użyła wszelkich środków dla skompletowania téjże instytucyi; lecz najszczersze jéj usiłowania zostały bezskuteczne, i okazało się: iż zebranie kompletu w chwili obecnéj w Paryżu jest niepodobném. W takim razie K: Sznajde, członek Kommissyi w miejscu pozostający, przyjmuje w skład fundusze Emigracyi; lecz nie chcąc i nie mogąc sam jeden pełnić obowiązków instytucyi, któréj komplet wymaga przynajmniéj 5u osób, zawiadamia Emig., iż przyjmować będzie składki braterskie tylko do 1o Sierp: r. b. Wzywamy Was zatém Bracia, abyście przez ten czas pomyśleli nad środkami mogącemi zapobiedz upadkowi instytucyi mającéj jedynie na celu niesienie pomocy nieszczęśliwszym

z pomiędzy nas braciom. Kommissya zebrana w całym jeszcze komplecie swoim,
przeznaczyła zasiłki potrzebującym na miesiąc bieżący Lipiec; a uprosiwszy do pomocy
Słowi Sznajde, Ob: Konstantego Parczewskiego, upoważnia ich do ściągnienia wszelk
należytości i do zdania sprawy Emig$^{cyi}$ ze swych czynności. Od 1$^{o}$ Sierp: same tylko zaległ
ści ściągane będą i niemi ostatecznie rozporządzą dwaj wspomnieni członkowie".

Nie rzetelnie więc Sekcya Tours twierdzi, jakoby Kom: Fund: do 1$^{o}$ Sierp: istni
była miała. Od 8$^{o}$ Lipca tylko jeden członek z dodanym sobie pomocnikiem pozostał i prz
jął w skład (depozyt) fundusze. Od 1$^{o}$ Sierp: tylko same zaległości ściągane być miały;
Datkujący wezwani zostali o myślenie przez koniec Lipca nad środkami mogącemi zapobie
upadkowi instytucyi. Oto jest jasna jak słońce prawda, której Sek: Tours widzieć nie chciała.

Niektóre sekcye dzielą ogół datkujących na Emig$^{a}$ i na Tow$^{o}$. Niewłaściwy po
dział! Nie pojmujemy jak mogą członkowie przyznawać to drobnéj cząstce współwychodź
ców, co właściwiéj, tak z numerycznéj przewagi, jak ze względu działań politycznych, nale
ży się samemu Tow$^{u}$. Widzieliśmy, że datkująca z poza Tow$^{a}$ garstka przy największych
wysileniach swoich i wspieraniu jakiego jéj Sek: Tours, wbrew ustawom Tow$^{a}$ i mimo prz
łożenia nasze, tudzież niektórzy członkowie z Paryża, przez ostatni kwartał udzielili, m
ło co więcéj jak 300 fr. miesięcznie złożyć była w stanie. Prosimy wziąść przed oczy da
wniejsze sprawozdania (np. z Sierp: Lip: Czerw: itd.), nie liczyć wpływów z Polski mało
wniczéj jako funduszu ubocznego, i zwrócić uwagę na to, że w oznaczonéj dopiero przez przy
bliżenie kwocie mieszczą się składki od niektórych dystyngwowanych przez rząd emi
grantów, którzy bez uszczerbku istotnym życia potrzebom, mogą nadzwyczajne, większe
niż cały żołd 22½ frankowy robić co miesiąc ofiary — prosimy wszystkie te okoliczności
rozważyć, a pokaże się niewłaściwość podziału datkujących na Emig$^{a}$ i Tow$^{o}$. —

Sekcya Melle, członkowie z Lille i w ogóle wszyscy żądający odsyłania od Tow$^{a}$ po
datku brad: jakiéj kolwiek Kommissyi w Paryżu, obawiają się wzbudzenia nieufności w
datkujących po za Tow$^{m}$, a następnie zmniejszenia od nich wpływów w razie, gdyby przy Cent$^{ni}$
obowiązki K: F: pozostały. Obawa ta nie jest wcale ani sprawiedliwa ani uzasadniona;
nie jest sprawiedliwa; bo kiedy Tow$^{o}$ niezmierną większość datkujących stanowiące tak dłu
gi czas składało podatek braterski nie pytając się komu go składa; dla czegożby dziś mniej
szość, zwłaszcza jeżeli miłuje zasady demokratyczne, miała być przeciwną zarządowi po
datku brad: przez wyborową instytucyą Tow$^{a}$? — Obawa ta nie jest uzasadnioną; bo
liczba datkujących z poza Tow$^{a}$ którzy już dawniéj, wraz z niektóremi sekcyami poda
tek brad: za pośrednictwem Cent$^{cyi}$ do Kom: F: przesyłali, nie zmniejszyła się teraz
bynajmniéj, ale się owszem znacznie powiększyła; jak o tem załączony wykaz tabella
ryczny z 3$^{ch}$ miesięcznych wpływów widocznie przekonywa. Okoliczność ta zbija nie
tylko mniemania co do spodziewanéj nieufności w datkujących po za Tow$^{m}$, ale i najlep
sza jest odpowiedzią na oszczerstwa przeciw Cent$^{cyi}$ przez koteryjne pisma miotane. Lecz
gdyby nawet, przypuszczamy, i rozdwojenie nastąpiło, my przynajmniéj nie widzielibyś
my w tém tak wielkiego nieszczęścia. Datkujący nieczłonkowie musieliby się w szla
chetnym zawodzie ubiegać z Tow$^{m}$, a to współubieganie się mogłoby być tylko korzystnem
dla nieszczęśliwszych z pomiędzy nas braci. Sąd nasz w téj mierze wspiera już nie poma
łu ostatnie za Wrzesień sprawozdanie nieupoważnionéj Kom: Fund:, w którem widzi
my pojedyncze osoby i całe zakłady po pierwszy raz podatek brad: składające. Bodaj tyl
ko wytrwałość w regularnem składaniu była dowodem, że to nie pochodzi z ciasnych i chwilo

wych

-wych widoków politycznych, z niechęci przeciw Tow$^{wu}$, ale z rozszerzających się pomiędzy nami uczuć braterstwa! —

Nakoniec zdaje się także rozszerzonem mniemanie jakoby Paryż najdogodniejszym był na miejsce pobytu dla Kom: Fund:. Musimy więc dotknąć tego punktu, nie dla tego aby opinia nasza na teraz przeważyć miała, ale aby wykazać słabą stronę rozumowań polecających wyłącznie stolicę Francyi na miejsce pobytu zawiadowców ubogiéj skarbony tułackiéj. — „W Paryżu, mówią nam, jest wszelka łatwość zmiany wexlów i biletów pocztowych, tudzież niesienia pomocy nieszczęśliwym braciom". Co do pierwszego odpowiadamy, że taką łatwość przy ogólnéj sympatii, ma każde większe miasteczko we Francyi, (bo Francya we względzie handlu i przemysłu nie jest Polską) a przynajmniéj mają każde miasto departamentowe. — Co do drugiego, wszystko mówi przeciw Paryżowi, nic za Paryżem. Podatek brat: przeznaczony jest na wsparcie nie mających żołdu, chorych i matek z dziećmi, którym, jako nie mieszczącym się w samym tylko Paryżu, wsparcie miesięczne, zarówno z Paryża jak z kąd indziéj może być przesyłane. Nadto zdarza się, i to moglibyśmy nie jednym dowodem poprzeć, że przyjeżdżający do Paryża z własnéj woli i potrzeby spółwychodźcy, straciwszy na wielkim świecie pieniądze, uzyskują zwykle przedstawienia kilku datkujących, i udają się do K: F: po zasiłek na powrót do zakładów. Ta nieprzyzwoitość wynikająca z samego miejsca, a którą mocno czuć muszą wszyscy datkujący, zniknęłaby przez przeniesienie instytucyi funduszowéj na prowincyą.

Wykazawszy mylność niektórych twierdzeń, rozgatunkujmy teraz o ile można najogólniéj poczynione propozycye.

1º Jedni członkowie uznają skład osób, dziś w imieniu K: F: działających, za uzupełnioną instytucyą, i administracyą podatku brat: chcą im mieć powierzoną. —

2º Drudzy żądają pozostawienia zarządu podatkiem brat: w samém Tow$^{ie}$. —

3º Inni nakoniec, i ci są w największéj liczbie, chcieliby mieć wybraną kommissyą przez ogół datkujących. —

Propozycye pierwszéj kategoryi, nie mogą znaleźć naszego poparcia. Albowiem prócz tego, że są mylnie oparte na obawie wzniecenia nieufności w kontrybuentach podatku brat: poza Tow$^{m}$, (nieufności, któréj bezzasadność wyżéj okazaliśmy), dążą jeszcze do poddania woli Tow$^{a}$ pod wolą kilku indywiduów, a jako takie są wprost przeciwne zasadom demokratycznym i na odrzucenie zasługują. —

Propozycye drugiéj kategoryi, nie mogą mieć w nas przeciwników. Sprawiedliwą bowiem i naturalną zdaje się być rzeczą, aby Tow$^{o}$ będąc panem swojego grosza, rozporządzało nim jak mu się podoba, przez wybranych z pośród siebie członków. Wszakże nie można nie mieć względu na panujące jeszcze w téj chwili usposobienie umysłów. Dla tego też polecamy tylko pilnéj rozwadze wszystkich członków myśl pozostawienia na zawsze przy wyłącznéj instytucyi Tow$^{a}$ podatku braterskiego. —

Nakoniec, co do propozycyj trzeciéj kategoryi, te lubo różne pomiędzy sobą, w ogólnem jednak pojęciu najłatwiéj mogą rozwiązać zatrudniającą nas kwestyą, ile że są przez najznakomitszą liczbę członków podawane. Zasadzają się one na tem, aby nastąpił powszechny wybór członków do K: F:, aby zasada wszechwładztwa ogółu nie naruszoną i wola powszechności datkujących uszanowaną została. W nich leży warunek, od którego Tow$^{o}$ bez złamania kardynalnego artykułu wiary swojéj, i zadania fałszu opowiadanéj na zewnątrz nauce, odstąpić nie może, a któremu każdy z członków

dzisiejszéj

dzisiejszej jakoby Kommissyi, niechcąc na siebie ściągnąć słusznego zarzutu przy-
własczenia, poddać się koniecznie musi. W nich także jest i ta gruntowna myśl, że tyl-
ko zadosyć uczynienie zasadzie wszechwładztwa ogółu, a nie samo rzucanie do jednéj pusz-
ki ze szczupłych funduszów oszczędzonego grosza, może skutecznie propagować zasadę demo-
kratyczną pomiędzy spółwychodźcami i członków Tow. ściślej łączyć z nimi. —

Tak więc, zgodnie z duchem propozycyj, o których mowa, i całém naszém od d. 17 Lipca postępowaniem, jesteśmy za wyborami Kom: Fund: przez ogół datkujących. Prze-
szłość jako niepodobna do teraźniejszości, nie może bydź dla nas wzorem. Przybierane da-
wniej przez exystującą i uznaną Kommissyą osoby, przyjmowało Tow. bez oppozycyi. Te-
raz wcale co innego; bo każdy ktokolwiek zastanowił się jaką koleją szły rzeczy, ktokol-
wiek z uwagą rozbierał prawomocne sprawozdanie K: F: z d. 8 Lipca, wie dobrze, że
przed tą epoką, wszelkie środki, wszelkie najszczersze usiłowania, dla uzupełnienia skła-
du zagrożonej upadkiem instytucyi, okazały się bezskutecznemi. Nad to wie każdy, że
skoro tylko Centr. wzięła tymczasow. obowiązki, znaleźli się zaraz w Paryżu gotowi urzę-
dnicy i zajęli sami miejsce, na którego zajęcie po dzień 8 Lipca pięć osób, mimo wszelkie
środki i najszczersze usiłowania znaleźć się nie mogło. Dla tego też każdy z zastanawia-
jących się czyni dziś oppozycyą, i zadaje sobie pytanie: jak to bydź mogło? Jednem sło-
wem: stań się! odpowiada trafnie Sek: Tuluszka. —

Ale nie wchodząc w rozbiór drażliwego przedmiotu jakim jest zawiązek dzisiej-
széj niby Kommissyi, wróćmy do rzeczy. Większość żąda wyborów przez ogół datkują-
cych, i my tę drogę, że jeszcze raz nasze zdanie powtórzymy, za najlegalniejszą uważamy.
Gdy jednak formalne wybory, mogłyby napotkać liczne trudności z powodu istniejącej
już z czynu instytucyi, a Tow., jakeśmy powiedzieli, głównie powinno chodzić o uszano-
wanie zasady wszechwładztwa ogółu datkujących, przeto wybierając do teraźniejszego poło-
żenia rzeczy najstosowniejszy środek, wezwaliśmy mianujące się dziś Kom: Fund: osoby
o żądanie od ogółu datkujących wyraźnego mandatu. Pismo któreśmy im, równie jak
Nowej polsce i Tygodnikowi do umieszczenia przesłali, jest następującéj treści:

Kopia

Centralizacya T. D. P.

do

Ob: J. Sznajdego, K: Parczewskiego, J. Obrycha Szanieckiego, B. K. Dobrowolskiego
M. Słotta, J. Klukowskiego i F. W. Michałowskiego, w Kommissyą
Funduszów zawiązanych. —

Obywatele! —

Po uroczystem rozwiązaniu się Kom: Fund: d. 8 Lipca r. b. i wykazanéj nie-
możności złożenia legalnego Kompletu w Paryżu, reprezentując, jak Wam dobrze
wiadomo, niezmierną większość najregularniejszych kontrybuentów podatku bratar-
skiego, wzięliśmy tymczasowo na siebie jéj obowiązki. —

O tym naszym kroku, który nam nakazały zarówno obowiązek wypływający
z charakteru reprezentantów większości datkujących, jak czysta chęć zapobieżenia u-
padkowi instytucyi tyle w tułactwie potrzebnéj, donieśliśmy odezwą naszą z d. 17 Lip.
ogółowi datkujących. Obok zaręczenia, że nie naruszając w niczem ani sposobu datkowa-
nia ani przyjętych w rozdawnictwie zasad, oświadczyliśmy tam zarazem: iż takowe obo-
wiązki złożymy natychmiast, skoro ogólna wola inaczéj postanowi. —

Wy jednak bez przyzwolenia ogółu zawiązaliście się w nową Kom: Fundów,

i nie

i nie zniósłszy się z nami, tymczasowo te obowiązki już pełniącymi, nie odpowiedziawszy nawet na odezwy do dwóch z Was, jako do depozytaryuszów Akt i Kassy po byłej Kommissyi wzymione, w charakterze prawych administratorów podatku braterskiego występujecie od dwóch miesięcy; imponujecie ogółowi, napełniacie Wasze sprawozdania nierzetelnościami (: co do udzielonego Wam jakoby wolą datkujących pełnomocnictwa :) przez niechęci polityczne wymyślonemi, i nareszcie zachęcacie otwarcie członków Tow^a do zgwałcenia obowiązującej ich Org: wewn:, jak gdyby w Waszéj mocy i chęci być mogło znakomitą część tułactwa w wielkich celach dla dobra ojczyzny, porządnie uorganizowaną zaburzyć i przywieść do rozsypki.

Takie postępowanie, z boleścią wyznać musimy, jest przeciwne panującym dziś wpośród nas o zasadzie korporacyjnych działań wyobrażeniom, i nawet śmiało rzec możemy, nie przystoi ludziom sumiennie w zawodzie publicznym działać przedsiębiorącym. Opinia demokratyczna ciąży nad powszechnym umysłem współwychodźców — wszystko się przed nią korzy i ugina. Mielibyście Wy w tym względzie stanowić wyjątek? Wątpimy. —

Dla tego, nie wchodząc w rozbiór i ocenianie Waszego zawiązku ani dokonanych czynności, wzywamy Was w imieniu datkujących, a mianowicie téj niezmiernéj większości, którą legalnie reprezentujemy, abyście uszanowali zasadę wszechwładztwa ogółu, i podali się do wyraźnego w przyjętym charakterze potwierdzenia.

Submissya jest dla Was jedynym środkiem utrzymania się na zajętem samowolnie stanowisku, i niezrywania między datkującymi od półtrzecia roku istniejącéj harmonii. Nie tylko przekonać możecie powszechność, że nie z próżnych i sobie tylko samym wiadomych pobudek, garniecie się do publicznéj posługi wówczas, kiedy ta wcześniéj i legalniéj przez wyborową instytucyą większości datkujących podjętą została. —

Niech Was tylko ogół albo większość jego w obowiązkach zatwierdzi, a nikt Wam ani jednéj chwili oporu stawiać nie będzie; bo deklarowanym wyznawcom równości, w imieniu których przemawiamy, tak jak nam samym, chodzi tylko o uszanowanie zasady wszechwładztwa ogółu datkujących. —

— Od pomyślnego i spiesznego skutku niniejszéj odezwy, zależeć będzie rychłe odesłanie Wam przez nas podatku braterskiego od Tow^a za upłyniony kwartał. Dopóki zaś to nie nastąpi, przymuszeni będziemy uważać Was za przywłaszczycieli szafunku groszem publicznym. —

Poitiers d. 6 Paźdz: 1836 r. — Pozdrowienie i braterstwo

Prezydujący z kolei /: podpisano :/ Adolf Chrystowski. — Sekretarz /: podpis. :/ Robert Chmielewski. —

Donosząc Tow^u o tym naszym kroku dla uszanowania zasady wszechwładztwa ogółu datkujących bez zmiany osób samowolnie zawiązanéj Kommissyi przedsięwziętym, oświadczamy, iż jeżelibyśmy nim zamierzonego skutku nie osiągnęli, naówczas pospieszymy z wnioskiem względem stanowczego całéj téj kwestyi roztrzygnięcia. Tymczasem zaś wzywamy wszystkie sekcye i członków, aby stosownie do § 6. Posd: o fund: Tow^a, podatek braterski przesyłali do Cent^{rali}, a to pod odpowiedzialnością na przekraczających Org: wewn: przepisaną. Zechcą także członkowie załączony tu wykaz przychodu i rozchodu w upłynionym kwartale, kommunikować tym braciom z po za Tow^a, którzy nam swego zaufania nie odmówili, i o całym obrocie rzeczy ich zawiadomić. —

Poitiers d. 9 Października 1836 r. — Pozdrowienie i Braterstwo. —

Sekretarz. — Prezydujący z Kolei.

Robert Chmielewski — Alexander Molsdorf

# Wykaz

Szczegółowy wpływu podatku braterskiego do Kassy Centr[alnej] T. D. P. tymczasowo obowiązki Kommissyi Funduszów pełniącej, w miesiącach Lipcu, Sierpniu i Wrześniu 1836 r.

| Numer bieżący | Miejsce nadesłania | Lipiec fr. | Lipiec c. | Sierpień fr. | Sierpień c. | Wrzesień fr. | Wrzesień c. | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Airvault Sek: | " | " | 6. | 50. | " | " | za Marzec, kwie: Maj i Czerwiec. |
| 2. | Alençon – 4 człd: | " | " | 8. | " | 8. | " | od Czerwca do października. |
| 3. | Amiens. – Sek: | " | " | 14. | " | 22. | | po zmarłym Sobolewskim fr. 14. – reszta za 3 m-ce do Września; nadto nieczłonków w Lipcu 3. w Sierp: 4. – |
| 4. | Angoulême. – Sek: | 25. | " | " | " | " | " | za kwie: Maj i Czerwiec. |
| 5. | Annonay. – Sek: | " | " | 9. | " | 11. | " | i $3^{ch}$ nieczł: we Wrześniu. |
| 6. | Auxerre. – Sek: | 4. | 25. | 4. | 25. | 4. | 25. | i $2^{ch}$ nieczł: |
| 7. | Avignon. – Sek: | " | " | 18. | 50. | " | " | za Maj, Czer: i Lip: – a 1 do paźdz. – |
| 8. | Avranches. – Sek: | 9. | " | " | " | 13. | " | i 2 nieczł: za Sierp: i Wrzesień. – |
| 9. | Angers. – Sek: | 10. | 25. | 17. | 50. | 12. | " | i $2^{ch}$ nieczł: z Chateaugontier |
| 10. | Bayeux. – Sek: | " | " | 4. | 50. | " | " | i $5^{ciu}$ nieczł: – |
| 11. | Baugé. – Sek: | 3. | " | " | " | " | " | za Czerw: i Lipiec. |
| 12. | Beauvais i Mouy | 2. | 75. | 2. | 75. | " | " | |
| 13. | Blois. – 2 człd: | 3. | " | 2. | " | " | " | |
| 14. | Bordeaux. – Sek: | 12. | " | " | " | " | " | |
| 15. | Bar s Seine. Sek: | " | " | " | " | 10. | " | z zaległością. – |
| 16. | Briquebec. – Sek: | 5. | " | 6. | " | " | " | |
| 17. | Cajarc. – Sek: | 3. | " | " | " | " | " | i 1 nieczł: – |
| 18. | Castres. – Sek: | " | " | 62. | 50. | " | " | za Czerw: Lipiec i Sierp: i 14 nieczł: za Czer: i Lipiec |
| 19. | Caen. – Sek: | 21. | " | " | " | " | " | i 1 nieczł: – z zaległością do Sierp: – |
| 20. | Carcassonne. 2 człd | " | " | " | " | 5. | " | za 5 miesięcy. – |
| 21. | Charente. – 2 człd: | " | " | " | " | 5. | " | za 5 miesięcy. – |
| 22. | Caveirac. – 1 człd: | " | " | " | " | 3. | 50. | z zaległością. – |
| 23. | Chateaugontier Sek: | 6. | " | " | " | " | " | i 2 nieczł: – |
| 24. | Civray. – 1 człd: | 3. | " | " | " | " | " | za 3 miesiące. – |
| 25. | Cosne. – 3 człd: | 9. | 50. | 9. | 50. | 9. | 50. | i $3^{ch}$ nieczł: – |
| 26. | Craon. – Sek: | 5. | " | " | " | " | " | |
| 27. | Evreux. – Sek: | 24. | 10. | " | " | " | " | za 3 m-ce. – i $3^{ch}$ nieczł: – |
| 28. | Fontainebleau. Sek: | 16. | 75. | 26. | 75. | 25. | 75. | i $3^{ch}$ nieczłonków. – |
| 29. | Honfleur. – Sek: | 6. | 50. | " | " | " | " | |
| 30. | Issoudun. – 2 człd: | 5. | 30. | " | " | " | " | |
| 31. | L'aigle. – Sek: | 3. | 75. | 2. | " | 3. | 50. | z zaległością. – |
| 32. | Laval. – Sek: | 23. | 50. | 11. | 50. | " | " | za 3 m-ce. – |
| 33. | Limoges. – Sek: | 6. | " | 5. | " | " | " | |
| 34. | Lille. – Sek: | 4. | " | " | " | " | " | za 2 m-ce. – |
| 35. | Libourne. – 1 człd: | " | " | " | " | 2. | " | za Sierp: i Wrzesień. – |
| 36. | Loudun. – Sek: | 7. | " | 7 | 75. | 7 | " | |
| 37. | Lyon. – Sek: | 31. | 50. | 15. | 50. | 27. | " | i nieczł: w Lipcu 12, w Sierp: 7. – we Wrześ: 10. – |
| 38. | La Bastide. – 4 człd: | " | " | 5. | " | " | " | za Sierp: i Wrzesień |
| | do przeniesienia | 250. | 15. | 238. | 50. | 168. | 50. | |

| Numer bieżący | Miejsce nadesłania | Lipiec. | | Sierpień | | Wrzesień | | Uwagi. – |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | z przeniesienia | 250. | 15. | 238. | 50. | 168. | 50. | |
| 39. | La Châtre – 2 człd: | " | " | 4. | 50. | " | " | 1den za 2 – 2gi za 3 Mace. – |
| 40. | La ferté macé. 2 człd | " | " | 2. | " | 4. | " | |
| 41. | Les herbiers. – 1 człd: | 2. | " | 2. | " | " | " | za 4 Mace. – |
| 42. | Mauriac Sek: | 4. | " | 4. | " | " | " | |
| 43. | Montreuillon. 1 człd | 9. | " | " | " | " | " | od Stycz: do Lipca. – |
| 44. | Maurion. – 1 człd | 3. | " | " | " | " | " | Maj. Czer: i Lipiec. |
| 45. | Melle. – Sek: | 5. | 50. | 5 | 75. | 5 | 50. | |
| 46. | Mont de Marsan. Sek. | " | " | " | " | 7 | 75. | |
| 47. | Montpellier. Sek: | 19. | 50 | 26. | 50. | " | " | i 3ch nieczło: w Sierp: – |
| 48. | Mortain. – 3 człd: | 6. | " | " | " | " | " | za Czer: i Lipiec. – |
| 49. | Naveil. – 1 człd: | " | 75. | " | " | " | " | za Maj, Czerw: i Lipiec. – |
| 50. | Nantes. – Sek: | 6. | 75. | 6. | " | " | " | |
| 51. | Nismes. – 4 człd: | " | " | " | " | 9. | " | |
| 52. | Niort. – Sek: | " | " | 18. | " | " | " | za 2 Mace i 4ch nieczło: z Villersen pleine za 5 Mięcy. |
| 53. | Nogent le rotrou. 4 | " | " | 11. | 50. | " | " | 1 za 5, inni za 3 Mace. – |
| 54. | Orbec. – 1 człd: | 3. | " | " | " | " | " | za Kwie:, Maj i Czerwiec. – |
| 55. | Orleans. – Sek: | " | " | 6. | " | 7 | 50. | |
| 56. | Poitiers. – Sek: | 25. | " | 27. | 35. | 22. | 15. | i 1 nieczło: w Lip: i Sierp: – |
| 57. | Pantheon. – Sek: | " | " | " | " | 12 | " | |
| 58. | Pamiers. – Sek: | " | " | " | " | 3. | 75. | |
| 59. | Privas. – Sek: | " | " | 7. | " | 21. | 75. | i 7 nieczło: we Wrześniu. – |
| 60. | Rochefort. – 2 człd: | 4. | 25. | " | " | " | " | 1. za 3. – 2gi za 2 Mace. – |
| 61. | Rochechouart. 1 człd | " | " | " | " | 3. | " | za Maj – Czer: i Lipiec. – |
| 62. | Rouen. – Sek: | 9. | " | " | " | " | " | |
| 63. | Sens. – 3 człd: | " | " | 3. | " | " | " | |
| 64. | Spoy – Sek: | 5. | " | " | " | " | " | za 3 Mace. – |
| 65. | St Calais. – Sek: | 4. | 25. | 6. | " | 5. | " | i 1 nieczło: w Lip: – a 2ch w Sierp: i Wrześniu. – |
| 66. | St Sauveur le Vic: 3. | 3. | " | " | " | " | " | |
| 67. | St Jean d'Angely – 3. | 6. | " | " | " | " | " | za Maj i Czerwiec. – |
| 68 | St Etienne. – 3 człd. | 21. | " | " | " | " | " | za 2 Mace. – i 8 nieczło: z których 1 za 3 Mace. – |
| 69. | St Maixent. – 2 człd: | 3. | " | " | " | 3. | " | za 3 Mace – i 1 nieczło: we Wrześ: |
| 70. | Tarbes. – 1 człd: | " | " | 3. | " | " | " | za Maj – Czerw: i Lipiec. – |
| 71. | Toulouse. – Sek: | 82. | 50. | 41. | 50. | 27. | " | z dawną zaległością. – i nieczło: w Lip: 8. – w Sie: 6 |
| 72. | Troyes. – Sek: | 28. | 25. | 22. | 75. | 21. | 50. | |
| 73. | Vire. – Sek: | " | " | " | " | 17 | 50. | za Maj i Czerw: |
| 74. | Vimoutiers. – Sek: | 3 | 25. | 3. | 25. | " | " | |
| 75. | Villeneuve. – Sek: | " | " | " | " | 6. | 10. | za Lip; z zaległością |
| 76. | Villeres-Cotterets. 1 człd | 4. | " | " | " | " | " | za 4 Mace. – |
| 77. | Villefranche. – Sek: | " | " | 16. | 25. | " | " | |
| 78. | Członkowie Centr: | 8. | 50. | 8 | 50. | 8. | 50. | |
| | Summa wpływu. – | 516. | 65. | 463. | 35. | 353 | 50. | |

# Wykaz

## Szczegółowy wydatków z funduszu podatku braterskiego w miesiącach Lipcu, Sierp: i Wrzeniu 1836 r.

| Numer bieżący | Wyszczególnienie wydatków.- | Lipiec fr. | Lipiec c. | Sierpień fr. | Sierpień c. | Wrzesień fr. | Wrzesień c. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Wypłacono Kukowiczowi w ostatniej słabości, na przedstawienie Sek: Poitiers | 20. | „ | 20. | „ | „ | „ |
| 2. | „ Malinowskiemu Sewery: na drogę do Wód | 30. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 3. | „ Kowalskiemu Wincen: choremu na przedstawienie Sek: Angers.- | 20. | „ | 20. | „ | „ | „ |
| 4. | „ Porazińskiemu Stani: udającemu się do wód „ d° „ Sek: Poitiers | 20. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 5. | „ Pachulskiemu niepobierającemu żołdu „ d° „ „ Cajarc. | 20. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 6. | „ Chmielewskiemu Erazm: przybyłemu z Krakowa, choremu w Grenoble | 20. | „ | 20. | „ | „ | „ |
| 7. | „ Cendrowiczowi udającemu się do wód, sposobem pożyczki | 10. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 8. | „ Malinowskiemu Sewe: choremu u wód w Bonnes. | „ | „ | 20. | „ | 20. | „ |
| 9. | „ Chmielewskiemu Rober: choremu na przedstawienie Sek: Poitiers.. | „ | „ | 20. | „ | 20. | „ |
| 10. | „ Potockiemu Leopol: będącemu bez żołdu na przedsta: Sek: Orléans, Troyes i Lyon | „ | „ | 30. | „ | 30. | „ |
| 11. | „ d° – d° choremu na przedstawienie Sek: Orléans | „ | „ | 15. | „ | 15. | „ |
| 12. | „ Sosnowskiemu w przechodzie przez Poitiers, w widocznie potrzebie będącemu | „ | „ | „ | „ | 15. | „ |
| 13. | „ Piotrowskiemu Sylwes:, choremu na przedstawienie Sek: Poitiers.- | „ | „ | 20. | „ | 20. | „ |
| 14. | „ Majewskiemu d° – d° zakładu Privas. | „ | „ | 20 | „ | 20. | „ |
| 15. | „ Stawiarskiemu na podróż jego córki z Strasbourga do Niort.- | „ | „ | „ | „ | 30. | „ |
| 16. | Tuczkiewiczowi Konst:- jednorazowe wsparcie, na przedsta: S: Vimoutier | „ | „ | „ | „ | 30. | „ |
| 17. | Sutowskiemu wydalonemu do Anglii, zakład Evreux wypłacił | 10. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 18. | Choremu w Nogent sur Seine, Sekcya Troyes przesłała | 10. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 19. | Kuczyńskiemu Mateuszowi niepobierającemu żołdu Sek: Tuluzka wypłaciła | 22. | 50 | „ | „ | „ | „ |
| 20. | Szostakowskiej niepobierającej żołdu d° d°.- | 15. | „ | 15. | „ | „ | „ |
| 21. | Walczyńskiemu Janowi Sek: Bordeaux udzieliła jednorazowe wsparcie.- | 12. | „ | „ | „ | „ | „ |
| 22. | Wodpolowi ojcu bez żołdu będącemu Sek: Troyes wypłaciła | „ | „ | 20. | „ | „ | „ |
| 23. | Przechodzącym przez zakład, a będącym w potrzebie Sek: Tuluzka wypłaciła | „ | „ | 5. | „ | „ | „ |
| 24. | Jarzynie Francisz: niepobierającemu żołdu, na podróż do Bordeaux, S. Limoges d° | „ | „ | 10. | „ | „ | „ |
| 25. | Sekcya Tuluzka, potrzebnym wsparcia, na miejscu wypłaciła | „ | „ | „ | „ | 26. | „ |
| 26. | Opłata mandatów i Korrespondencyj wynosi | 6. | 70. | 10. | 25. | 13. | 60. |
| 27. | Papier, autografia i rozesłanie odezwy do datkujących z d. 17 Lipca b. r. | 13. | 10. | „ | „ | „ | „ |
| 28. | Papier, autografia i rozesłanie obecnego sprawozdania z wpływów i wydatków | „ | „ | „ | „ | 19 | 10. |
| | | 229. | 30. | 245. | 25. | 258 | 70. |

## Rekapitulacya.-

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Wpływ w Miesiącu Lipcu wynosił | fr. 516. 65. | | | |
| d° – d° Sierpniu – d° | fr. 463. 35. | razem | fr. | 1333. 50. c |
| d° – d° Wrzeniu – d° | fr. 353. 50 | | | |
| Wydatek – d° Lipcu – d° | fr. 229 30 | | | |
| d° – d° Sierpniu – d° | fr. 245. 25 | razem | fr. | 733. 25. c |
| d° – d° Wrzeniu – d° | fr. 258 70 | | | |
| Pozostaje w Kassie podat: brat: | | | fr. | 600.25. |

Za zgodność niniejszego rachunku z Księgą Kassową świadczę.
w Poitiers dnia 9 Października 1836 r.-

Lucyan Józef Zacryński
Członek i Kassyer Centr.

Uwaga:- Wpływ podatku braterskiego wynoszący: w miesiącu Maju fr. 408-75 c – w Czerwcu fr. 536-25 c do byłej Kommissyi Funduszów w właściwym czasie odesłany, sprawozdaniami téjże Kommissyi, objęty został.-